MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH ILMIY-AMALIY MARKAZI

Respublika Ta'lim Markazi

2025-2026-NJI OKUW ÝYLYNDA
UMUMY ORTA BILIM BERÝÄN

11-nji synp

OKUWÇYLARY ÜÇIN

ÖZBEGISTANYŇ TARYHY

PREDMETINDEN JEMLEÝJI
ATTESTATSIÝASYNY
GEÇIRMEK BOÝUNÇA
METODIK TEKLIPLER WE MATERIALLAR

SAÝLOW PREDMETLERI

2025–2026-NJY OKUW ÝYLYNDA UMUMY ORTA BILIM BERÝÄN MEKDEPLERIŇ 11-NJI SYNP OKUWÇYLARY ÜÇIN TARYH PREDMETINDEN JEMLEÝJI DÖWLET ATTESTASIÝA TEST SYNAGYNYŇ SPESIFIKASIÝASY

Bu spesifikasiýa umumy orta bilim berýän mekdepleriň 11-nji synp okuwçylaryny Özbegistanyň taryhy dersinden bilimlerini, endiklerini we kompetensiýalaryny bahalamak üçin peýdalanylýan test ýumuşlarynyň mazmuny, gurşawy, görnüşi, şekli, bahalamak ölçeglerine we geçirmek tertibine goýlan talaplary beýan edýär.

I. Umumy ýörelgeler

Bahalamagyň maksady – 11-nji synp okuwçylarynyň Özbegistanyň taryhy dersinden bilimlerini, endiklerini we kompetensiýalaryny häzirki maksatnamalarda bellenilen okuw maksatlaryna esaslanyp, kompleksleýin baha bermek. Bu baha bermegiň netijelerine esaslanyp, 11-nji synplar üçin jemleýji döwlet attestasiýasynda kabul edilen kararlaryň esasly bolmagyny üpjün etmek üçin bahalamakda hakykylyk, ygtybarlylyk, adalatlylyk we açyklyk ýörelgelerine eýerilýär.

II . Kadalaşdyryjy esaslar

1. Özbegistan Respublikasynyň Halk bilimi ministriniň 2008-nji ýylyň 4-nji martyndaky “Umumy orta tälim okuwçylarynyň jemleýji döwlet attestasiýasy hakyndaky tertipnamasyny tassyklamak hakyndaky” 56-njy buýrugy bilen tassyklanan “Umumy orta tälim okuwçylarynyň jemleýji döwlet attestasiýasy hakyndaky tertipnamasy”

2. Özbegistanyň taryhy boýunça 6-11-nji synplar üçin häzirki okuw maksatnamasy

3. Özbegistan Respublikasynyň Mekdebe çenli we mekdep bilimi ministriniň 2026-njy ýylyň 16-njy martyndaky «2025–2026-njy okuw ýylynda umumy orta bilim berýän edaralarda okuwçylaryň jemleýji döwlet attestasiýasyny guramak we geçirmek hakynda» 102-nji buýrugy.

III. Bahalamagyň gurşawy we bölünip berlen wagt

Okuwçylar üçin Özbegistanyň taryhy dersini bilmegiň derejesini anyklamak boýunça jemleýji döwlet attestasiýa synagynda jemi 20 test berilýär. Jemleýji döwlet attestasiýa synaglary üçin **180 minut** wagt berlen.

Test ýumuşlarynyň mazmun ugry, bahalandyrylýan bilimler we endikler we kompetensiýalar boýunça paýlanyşy aşakdaky tablisalarda görkezilen:

Mazmun ugry	Konstruktlar	Testleriň sany
		20
Gadymy dünýä taryhy	– gadymy döwür, gadymy adamlar, olaryň dini ynançlar, oýlap tapyşlary we gadymda ýaşan ýerleriniň klassifikasiýasyny tapmak; – Merkezi Aziýada täze diniň peýda bolmagy, gadymy halklar we olaryň döreden döwletleri baradaky maglumatlaryň meňzeş we tapawutly taraplaryny tapmak; – ýurdumyzda ilki ahemeniler, soňra Makedoniýa döwletiniň hökümdarlygynyň ornaşdyrylmagy we onuň täsirinde bolan wakalary tapawutlandyryp bilmek; – Miladydan öňki IV asyrdan milady III asyryna çenli bolan Merkezi Aziýa döwletlerine degişli maglumatlary anyklamak.	2
Orta asyr taryhy	– Merkezi Aziýanyň jemgyýetçilik ýagdaýy, irki orta asyrlarda dörän döwletler, ýerli häkimlikler we şol döwrüň medeni durmuşy baradaky maglumatlary özleşdirip bilmek; – araplaryň ýurdumyzda hökümdarlygyny ornatmagy we munuň netijesinde Turanda syýasy, sosial-ykdasady, medeni ugurlarda bolup geçen üýtgeşmeleri deňeşdirip bilmek; – Araplaryň hökümdarlygyndan soňra Merkezi Aziýadaky syýasy ýagdaý, ilki Horezmde, Mamunileriň hökümdarlygy, soňra bolsa Anuşteginleriň hökümdarlygy bilen baglanyşykly maglumatlary anyklamak; – Jelaleddin Meňburnuň gahrymançylygy, Çagataý ulusy we etniki prosesler bilen baglanyşykly maglumatlary tapawutlandyryp we uýgunlaşdyryp bilmek; – Mawerennahrdaky we Horezmdäki medeni durmuş: edebiýat, dini bilimleriň ösüşi, binagärlik, sungat we saz bilen baglanyşykly maglumatlary özara tapawutlandyryp we deňeşdirmek; – Temuriler imperiýasynyň döremegi, bu döwletiň syýasy, ykdysady, sosial, harby we medeni durmuşy bilen baglanyşykly maglumatlary deňeşdirmek; – XIV we XV asyrlarda häzirki zaman siwilizasiýasynyň ösüşinde ylmyň we medeniýetiň ornuny anyklamak we oňa uýgunlaşdyrmak.	3

Üç hanlyk döwri	– XV asyryň ahyrynda we XVI asyryň başynda Mawerannahrda we Horasanda syýasy ýagdaýy kesgitlemek; – Buhara hanlygynyň döremegi, onuň döwlet dolandyryşyny, sosial-ykdysady, medeni we harby ugurlaryny tapawutlandyryp bilmek. Aştarhanylar hanlygy we Mangytlar dinastiýasynyň häkimiýete gelmegi, Hywa hanlygynyň döremegi, bu döwletleriň içerki we daşary syýasatyny, özara gatnaşyklaryny, olaryň birmeňzeş we tapawutly taraplaryny anyklap deňeşdirip bilmek; – Garagalpaklaryň halk hökmünde kemala gelmegi, olaryň sosial, syýasy we medeni durmuşyny seljermek; – Müňler dinastiýasynyň häkimiýete gelmegi, Kokant hanlygynyň içerki we daşary syýasaty baradaky maglumatlary seljeriň we umumylaşdyryň.	3
Özbegistanyň taryhynyň XIX asyryň ortalaryndan 1917-nji ýyla çenli döwri	– XIX asyryň ortalarynda Merkezi Aziýadaky döwletlerde bolup geçen wakalaryň seljermek; – Russiýa imperiýasynyň Merkezi Aziýa çozmagy we höküm sürmegi, şeýle hem Russiýanyň kolonial syýasatyna garşy halk hereketleri bilen baglanyşykly maglumatlary anyklak we umumylaşdyrmak; – Türküstan general-gubernatorlygy, ýer, suw we kazyýet ulgamlarynda durmuşa geçirilen özgertmeleri anyklamak, seljermek we jemlemek; – XIX asyryň ikinji ýarymynda Türküstandaky milli azatlyk hereketleri we onuň ýüze çykmagynyň sebäpleri netijelerini tapawutlandyryp bilmek; – XIX asyryň ahyrynda we XX asyryň başynda garagalpaklaryň geografik ýerleşişi, olaryň sosial durmuşy, Türküstan general-gubernatorlygyna goşulyşy baradaky maglumatlaryň hronologik yzygiderliligini kesgitläp bilmek; – jeditçilik hereketiniň döremegi, onuň maksatlary we wezipeleri, şeýle hem jeditçilik hereketiniň wekilleri we ýerine ýetiren işleri baradaky maglumatlary tapawutlandyryp bilmek; –Birinji jahan urşunyň Türküstana täsiri we urşuň netijeleri anyklamak; – ýaş buharalylaryň we ýaş hywalylaryň işleri, Buhara emirliginiň, Hywa hanlygynyň dargamagy we kolonial	4

	döwürde medeni durmuş bilen baglanyşykly maglumatlaryň klassifikasiýasyny tapmak; –Kolonial şertlerde Türküstanda bilim ulgamy, metbugat, ylmy ösüş, teatr, saz we binagärlik ugurlarynyň özüne has aýratynlyklaryny tapawutlandyryp bilmek;	
Özbegistanyň 1917-nji ýyldan 1991-nji ýyla çenli taryhy	– 1917-nji ýylda Russiýada häkimiýetiň çalyşmagy, onuň Türküstana täsiri we Türküstanda Sowet häkimiýetiniň ornadylmagy bilen baglanyşykly maglumatlary tapawutlandyryp bilmek; – Türküstan awtonomiýasynyň döredilmegi we dargadylmagy, Merkezi Aziýada alnyp barylan milli garaşsyzlyk hereketi baradaky maglumatlary tapawutlandyryp bilmek; – Merkezi Aziýada geçirilen territoriýa çäklerini kesgitlemek we onuň netijeleri, Sowetleriň Türküstanda amala aşyran özgertmeleri we olaryň alyp baran syýasaty barada maglumatlary anyklap bilmek; – Özbegistan SSR-de XX asyryň 1920-nji we 1930-njy ýyllarda amala aşyrylan repressiw syýasat baradaky maglumatlary tapawutlandyryp bilmek; – Ikinji jahan urşy, özbegistanlylaryň frontdaky batyrlygy we gahrymançylygy baradaky maglumatlary anyklamak we tapawutlandyrmak; – Ilkinji general-maýor Sabyr Rahymowyň hereketleri, uruş döwründe ylmyň we medeniýetiň ýagdaýy, şeýle hem uruşdan soňky döwürde Özbegistan SSR-niň halk hojalygy bilen baglanyşykly maglumatlaryny klassifikasiýasyny tapmak; – XX asyryň 80-90-njy ýyllarynda Özbegistan SSR-de “Pagta işi”, “Özbegistan işi” diýlip atlandyrylan syýasy repressiýalaryň amala aşyrylmagy we ateistik propaganda baradaky maglumatlaryň yzygiderliligini kesgitläp bilmek.	4

Özbegistanyň garaşsyzlyk döwri **(1991 – 2025)**	– Özbegistan Respublikasynyň döredilmegi, döwlet dolandyryş ulgamy we raýat jemgyýetiniň kemala gelmegini anyklap bilmek; – Döwletimiziň ýaragly güýçleriniň we milli goşunynyň döredilmegi, bu ugurda amala özgertmeleriň klassifikasiýasyny tapmak; – milli ykdysadyýet, sosial syýasat we onuň durmuşa geçirmek basgançaklaryny tapawutlandyryp bilmek; – ýurduň önümçilik kuwwatynyň artmagy we dünýä ykdysadyýetine integrirlenmegi, milletara ylalaşyk we dini sabyrlylyk syýasaty, bilim we ylym baradaky maglumatlary anyklamak; – Milli we dini gymmatlyklar, Beýik ata-babalaryň ýadygärliginiň dikeldilmegi, medeniýetiň we sungatyň ösüşi bilen baglanyşykly maglumatlary tapawutlandyryp bilmek; – Özbegistan Respublikasynyň daşary syýasatynyň şekillenmegi we ileri tutulýan ugurlary, dünýäniň öňdebaryjy ýurtlary bilen hyzmatdaşlygy bilen baglanyşykly maglumatlary anyklamak; –Özbegistanyň halkara guramalara agzalygy, olar bilen hyzmatdaşlykda amala aşyrylýan maksatnamalary kesgitlemek.	4
Jemi		**20**

IV. Kognitiw endikler boýunça paýlanyşy

Kognitiw dereje	Düşündirişi	Testleriň sany
Bilmek (B)	Bilmek derejesindäki, ýagny reproduktiw ýumuşlar, okuwçydan okuw materialyny gaýta işlemezden ýadynda saklamak we tanyş ýagdaýlarda ulanmagy talap edýär. Bu görnüşli ýumuşlar aşakdakylary bahalandyrýar: baglylyklar, belgiler, düşünjeler, adalgalaryň many-mazmuny we olary ýatda saklamak	5
Ulanmak (U)	Ulanmak derejesindäki, ýagny produktiw ýumuşlar, okuwçydan öwrenen kanun we baglanyşygy berlen ýagdaýa görä saýlamak, seljermek, deňeşdirmek, bir näçe kanun we baglylylgy bir wagtda ulanmak we umumylaşdyrmak, şeýle hem netije çykarmagy talap edýär.	13

Pikir ýöretmek (P)	Netije çykarmak derejesindäki, ýagny intellektual wezipeler boýunça okuwçydan öwrenen bilimlerini we endiklerini nätanyş ýagdaýlarda ulanmak, seljermek, sintezlemek, deňeşdirme deňeşdirmelerini geçirmek, kanunlary we nusgalary ulanyp umumylaşdyrmak we netije çykarmak talap edilýär.	2

V. Ýumuşlaryň görnüşi boýunça paýlanyşy

ÝUMŞUŇ GÖRNÜŞ	**DÜŞÜNDIRIŞI**	**ÝUMŞUŇ SANY**
Gysga jogaply açyk test **(O1)**	sowala gysga jümle bilen jogap bermegi talap edýän ýazuwly ýumuşlar	6 sany
Uýgunlaşdyrmaly açyk test **(O2)**	sowalyň mazmunyna laýyk jogaplary uýgunlaşdyrmagy talap edýän ýazuwly ýumuşlar	5 sany
Köp saýlamaly ýapyk test **(Y1)**	sowalyň mazmunyna laýyk bolan jogap wariantlarynyň içinden dogrularyny tapmagy talap edýän ýapyk test ýumuşlary	9 sany

VI. Bahalamagyň ölçegi we ballary baha öwürmegiň tertibi

Okuwçylaryň ýazuw işleri jemleýji döwlet attestatsiýasy synaglarynda iň ýokary 100 bal bilen bahalanýar. Ýumuşlar üçin berlen ballar olaryň çylşyrymlylyk derejesini, olary ýerine ýetirmek üçin zerur bolan bilim, başarnyk we logiki pikirlenişiň möçberini göz öňünde tutup kesgitlenýär. Ýumuşlaryň mazmunyna we kynlyk derejesine baglylykda dürli ballar bilen bahalanýar. Her bir ýumşy bahalamak ölçegleri baha görnüşinde berlen. Aşakda ballary baha konwertasiýa etmek boýunça tablisa berlen:

Baly baha öwürmek tablisasy

Bal (%)	**Baha**	**Düşündirişi**
0 – 29	“2”	“kanagatlanarsyz’
30 – 65	“3”	“kanagatlanarly”
66 – 85	“4”	“gowy”
86 – 100	“5”	“örän gowy”

VII. Bahalandyryş görnüşi

Okuwçynyň bilimlerini, endiklerini we kompetensiýalaryny bahalamagyň tapgyry, bahalanýan mazmun ugry, ýumşuň görnüşi, kognitiw prosesi we bahalamagyň ölçegleri aşakdaky tablisada görkezilen:

Ýumşuň tertip sanawy	Mazmun ugry	Ýumşuň görnüşi	Kognitiw dereje	Bahala-magyň ölçegi
1-nji basgyç				
1.	Iň gadymy sistemadan (ulgamdan) siwilizasiýa çenli.	O1	B	2 bal
2.	Miladydan öňki I müň ýyllykda Merkezi Aziýa.	O2	U	6 bal
3.	Orta asyrlarda ýer eýeçiligi gatnaşyklarynyň emele gelmegi we ösüşi. Arap halyfaty döwründe Mawerannahr.	O2	U	6 bal
4.	Mawerannahrda garaşsyz döwletleriň emele gelmegi. Ata-babalarymyzyň ylmy mirasy ebediýata degişli ruhy hazyna.	O2	U	6 bal
5.	Emir Temuryň we Temuriler döwrüniň taryhy XIV-XV asyrlarda häzirki zaman siwilizasiýasynyň ösüşinde ylmyň we medeniýetiň orny we ähmiýeti.	O2	U	6 bal
6.	XV asyryň ahyrynda we XVI asyryň başynda Mawerannahrda we Horasanda syýasy ýagdaý.	O2	U	6 bal
7.	Buhara hanlygy we emirligi, Hywa hanlygy.	O2	U	6 bal
8.	XVI-XIX asyryň birinji ýarymynda garagalpaklar. XVIII-XIX asyryň birinji ýarymynda Kokant hanlygy.	O3	P	6 bal
9.	XIX asyryň ortalarynda özbek hanlyklarynyň syýasy, ykdysady we medeni durmuşy. Russiýa imperiýasynyň Merkezi Aziýanyň basyp alynmagy. Russiýa imperiýasynyň Türküstandaky kolonial syýasaty.	O3	P	6 bal
10.	XIX asyryň ahyrynda Türküstanda milli azatlyk hereketleri. XIX asyryň ikinji ýarymynda - XX asyryň başynda garagalpaklar.	O2	U	6 bal

11.	Jeditler hereketi we onuň Türküstanynyň sosial-syýasy we medeni durmuşyna täsiri, Türkistan we birinji Jahan urşy. XIX asyryň ahyrynda we XX asyryň başynda Buhara emirligi we Hywa hanlygy.	O2	U	6 bal
12.	Kolonial şertlerde Türküstanda medeni durmuş.	O1	B	2 bal
13.	1917-nji ýylyň fewral we oktýabr wakalary, onuň Türküstana täsiri. Türküstan awtonomiýasy, Türküstan ASSR-y, BHSR, HHSR-de sowet häkimiýetine garşy ýaragly hereketler.	O2	U	6 bal
14.	Merkezi Aziýada territoriýalaryň bölünişi, Sowet häkimiýeti tarapyndan geçirilen özgertmeleriň many-mazmuny, Özbegistanda sowet häkimiýeti tarapyndan alnyp baran senagatlaşdyrma (industrlaşma) we medeni syýasat.	O1	B	2 bal
15.	Özbegistanda amala aşyrylan repressiýa syýasaty. Ikinji jahan urşy, özbegistanlylaryň frontdaky batyrlygy we gahrymançylygy.	O2	U	6 bal
16.	Gwardiýaçy general-maýor Sabyr Rahimow. Özbegistanyň ylmy we medeniýeti ýeňiş hyzmatynda.	O1	B	2 bal
17.	Milli döwletliligiň dikeldilmegi.	O1	B	2 bal
18.	Ykdysady özgertmeler we sosial syýasat. Bilim we ylym.	O2	U	6 bal
19.	Ruhy we medeni ösüş. Halkara gatnaşyklary we daşary syýasat.	O2	U	6 bal
20.	Halkara we sebitleýin guramalar bilen hyzmatdaşlyk.	O2	U	6 bal
Jemi		**100 bal**		
Jemi		**100 bal**		

VIII. Synagyň tertibi

Gadagan edilen enjamlar: synagyň wagtynda mobil telefon, akylly sagat, planşet ýa-da bellikleri ulanmak berk gadagandyr.

Ahlak we tertip-düzgün: Göçürmek, kömek soramak ýa-da kömek bermek, synagyň wagtynda gürleşmek we rugsatsyz çykyp gitmek gadagandyr.

Gözegçi düzgüniň bozulmagyny anyklanda, ol delalatnama düzýär, dalaşgäri testden çykarýar we netijesini kabul etmeýär.

IX. Maslahat berilýän edebiýatlar

1. Gadymy dünýä taryhy 6-njy synp okuw kitaby. A.S.Sagdullaýew, W.AKosteskiý “Yangiyo‘l poligraf servis”, Daşkent-2017.

2. Özbegistanyň taryhy, 7-nji synp okuw kitaby. A.Muhammadjonow “Sharq”, Daşkent-2017.

3. Özbegistanyň taryhy 8-nji synp okuw kitaby. U.Juraýew, K.Usmanow, G.Juraýewa, N.Narkulow, “O‘qituvchi”, Daşkent-2019.

4. Özbegistanyň taryhy 9-njy synp okuw kitaby. S.Tillabaýew, A.Zamonow, “Sharq”, Daşkent-2019.

5. 10-njy synp üçin Özbegistanyň taryhy okuw kitaby. S. Tillaboýew we başg. Respublikan tälim merkezi, Daşkent-2022.

6. Özbegistanyň taryhy 11-nji synp okuw kitaby. A.Zamonow, O. Abdimominow we başg. Respublikan tälim merkezi, Daşkent-2025.

1-nji sorag

1. Çopper görnüşli zähmet gurallarynyň oýlanyp tapylmagy ilkidurmuş adamlaryň jemgyýetçilik durmuşyna nähili täsir etdi?

I. Adamlar ýeke ýagdaýda ýaşamagy saýlap, jemgyýetçilik gatnaşyklary azaldy.
II. Tebigy baýlyklara bolan zerurlyk azaldy we awçylyk togtady diýen ýalydy.
III. Zähmet işi emele gelip, iýmit tapmak mümkinçilikleri giňeldi.

Jogaby:	III
Bal:	

2. Soňky paleolit döwründe hem buzluk döwri dowam edipdir. Şeýle ýagdaý adamlaryň durmuşynda nähili üýtgeşmelere sebäp boldy?

I. Adamlar diňe ösümlikleri ýygnamak bilen meşgullanyp, awçylykdan ýüz öwürdiler.
II. Sowuk şertlere uýgunlaşyp, egin-eşik tikmek we ýaşaýyş jaýlaryny gurmak başlandy.
III. Maldarçylyk esasy hojalyk pudagyna öwrüldi.

Jogaby:	II
Bal:	

***3. Neolit döwrüne gelnende Gadymy Gündogaryň ilatynyň ekerançylyk bilen meşgullanmagy olaryň durmuşynda nähili üýtgeşmelere getirdi?**

I. Özleşdiriji hojalyk adamlaryň esasy hojalyk ýöretmegiň görnüşine öwrüldi.
II. Adamlarda göçme durmuş güýçlenip, olar täze ýerler boýunça göçmäge mejbur boldy.
III. Adamlar oturymly durmuş görnüşine geçip, hemişelik ýaşaýyş ýerleri emele geldi.

Jogaby:	III
Bal:	

4. Ilkidurmuş adamlaryň patriarhat (ata-erkek häkimligi) döwrüne geçmegi şol döwürdäki jemgyýetçilik durmuşynda nähili üýtgeşmelere getirdi?

I. Erkekleriň orny güýçlenip, maşgalada ata tarapyndan ýakyn garyndaşlaryň birnäçe neslini öz içine alýan gurluş emele geldi.
II. Aýallar jemgyýetdäki ähli ýolbaşçy roly saklap, dolandyryş doly olaryň eline geçdi.
III. Jemgyýetçilik eýeçiligi doly ýitip, döwlet gurluşy we ýazuw kanunlary ulgamy peýda boldy.

Jogaby:	I
Bal:	

5. Surhan jülgesindäki Deşikdaş ýadygärliginiň tapylmagy Özbegistanyň taryhy üçin nähili ähmiýete eýe boldy?
I. Arheologlar Özbegistanyň çägindäki şäherleriň ýaşyny kesgitlemekde esasy maddy çeşmä eýe boldular.
II. Orta paleolit döwründe Özbegistanyň çäginde metallurgiýanyň we hünärmentçiligiň giňden ösendigini görkezdi.
III. Özbegistanyň çäginde gadym döwürlerden bäri ilkidurmuş adamlaryň ýaşandygyny we olaryň medeniýetiniň bolandygyny tassyklady.

Jogaby:	III
Bal:	

2-nji sorag

1. Aşakdaky maglumatlaryň haýsysy Zarduştylyk dinine degişli däl?
I. Dini dabaralar açyk asmanyň astynda, ot ýakylýan ýerde ýa-da öý ojagynyň töwereginde geçirilýärdi.
II. Zarduştylyk wagyzlarynyň ähli tekstleri biziň eramyzdan öňki IX-VIII asyrlarda 21 kitapda jemlenendir.
III. Mitra otly ýyldyrymlaryň kömeginde ýamanlygyň we ölümiň hudaýy bolan Ahriman bilen söweşýär.
IV. Bu dinde adamyň esasy borjy, ilki bilen, adalatly ýaşaýyş ýörelgesini ýöretmek hasaplanýar.

Jogaby:				
Bal:				

2. Aşakdakylardan saklaryň ikinji toparyna degişli dogry jogaplary anyklaň.
I. Olar Aral deňziniň kenarynda we Syrderýanyň aşaky akymlarynda ýaşapdyrlar.
II. Olara Saka-khaumowarka, ýagny mukaddes içgä sygynýan saklar diýipdirler.
III. Uçly keçe papak (galpak) geýip ýörýän saklar diýipdirler.
IV. Olar Daşkent welaýatynda we Günorta Gazagystanda ýaşaýardylar.

Jogaby:				
Bal:				

3. Aşakdaky maglumatlaryň haýsysy Ahemenileriň Merkezi Aziýa garşy harby ýörişi bilen baglanyşykly däl?
I. Saklardan bolan ýaş çopan ýigit Şirak Ahemeni hökümdary Doro I-e garşy söweşdi.
II. Sogdianada Spitameniň ýolbaşçylygynda uly gozgalaň başlandy.
III. Doro I0 hökümdarlygynyň üçünji ýylynda saklaryň üstüne ýöriş etdi.
IV. Kir II Massagetleriň melikesi Tomaris bilen bolan söweşde wepat boldy.

Jogaby:				
Bal:				

4. Makedoniýaly Aleksandr bilen baglanyşykly bolmadyk jogaby tapyň.
I. Myladydan öňki 329-njy ýylda Marokandy basyp aldy.
II. Saklara garşy göreşmek üçin Aleksandriýa Eshatany gurdy.
III. «Politimet» (Zerewşan) derýasynyň boýunda Spitameniň goşunyny gyrdy.
IV. Myladydan öňki 328-njy ýylyň güýzünde Spitamen bilen aýgytly söweş boldy.

Jogaby:				
Bal:				

5. Aşakdakylardan Selewkidleriň döwleti bilen baglanyşykly bolmadyk aşakdaky jogaby tapyň.
I. Döwletiň bir bölegi bolan Orta Aziýa satrapiýalara bölündi.
II. Miladydan öňki 323-ýylda Selewkus Babyl onuň hökümdary boldy.
III. Selewkusyň ogly Antioh Gündogar welaýatlarynyň häkimi wezipesine bellendi.
IV. Döwleti goramak we goşunlaryň guralyşy bilen strateg meşgullanypdyr.

Jogaby:				
Bal:				

3-nji sorag

1. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

I. Horezm **II. Kidariýler**	A	Orta Aziýada 120 ýyldan gowrak wagt hereket edýär.
	B	Hökümdary ilki “Mälikşa”, soňra “ýabgu” diýlip atlandyrylypdyr.
	Ç	Bürgüt we laçyn döwletde hökümrowanlygyň simwoly hasaplanypdyr.
	D	Eftallardan ýeňlenden soň, olar Demirgazyk Hindistana çekilip, ol ýerde 75 ýyl höküm sürüpdirler.

	I	II
Jogaby:		
Bal:		

2. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

I. Istami **II. Tong ýabgu**	A	Dolandyryş ulgamy özgerdildi we ýerli hökümdarlara hanlygyň “ýabgu” ady berildi.
	B	Türkleriň günbatara tarap ýörişlerine ýolbaşçylyk edýär.
	Ç	Abruý gozgalaňyny basyp ýatyrdy we kadiwarlary we hyzmatkärleri öz hojaýynlaryna gaýtaryp berdi.
	D	Altaýda we Günorta Sibirde Türk hanlygyny esaslandyrdy.

	I	II
Jogaby:		
Bal:		

3. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

I. Kidariler – sasanylar **II. Eftallar – sasanylar**	A	456-njy ýylda olar özara diplomatik gatnaşyklary ýola goýdular.
	B	Iki döwletiň arasyndaky uruş Perozyň ölümi bilen tamamlandy.
	C	VII asyryň birinji ýarymynda söwda ilçileri dokuz gezek iberildi.
	D	456-njy ýylda döwletleriň arasynda gapma-garşylyk ýüze çykdy.

	I	**II**
Jogaby:		
Bal:		

4. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

I. Buhara **II. Samarkant**	A	710-njy ýylda Kuteýba ibn Müslim tarapyndan basylyp alyndy.
	B	Abruýyň ýolbaşçylygynda Türk hanlygyna garşy gozgalaň bolýar.
	C	718-nji ýylda bu şäherden Hytaýa sowgat hökmünde tuwalga iberilýär.
	D	651-nji ýylda araplara söweşsiz boýun egen şäher hasaplanýar.

	I	**II**
Jogaby:		
Bal:		

5. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

I. Wezir ul-wuzaro **II. Emir ul-umaro**	A	Halyfatda harby işler üçin jogapkär bolan emeldar.
	B	Onuň esasy wezipesi gaznadan gelýän girdejini paýlamakdy.
	C	Ol hökümdaryň permanlaryny aşaky gatlaga ýetirmek bilen meşgullanýardy.
	D	Arap halyfatynda döwlet dolandyryşynda möhüm wezipäni eýeleýän uly wezir.

	I	**II**
Jogaby:		
Bal:		

4-nji sorag

1. Aşakdakylary dogry deňeşdiriň.

1. Farjak medresesi ***2. Fakihler medresesi***

a) Buharanyň bu gadymy binasy X asyrda gurlan;
b) Samarkantda gurlan bolup, iki gatdan we elli hüjreden (otagdan) ybarat;
ç) Orta Aziýadaky ilkinji ylmy merkez hasaplanýar;
d) Buharanyň Derwezei Mansur mähellesinde gurlan.
e) Medresäniň açylan güni ilkinji dersi Şamsiddin Muhammet Hawafi berdi;
ä) Kanunşynaslar üçin ýörite gurlan.

	1		**2**	
Jogaby:				
Bal:				

2. Taryhy şahslary berlen maglumatlar bilen dogry deňeşdiriň.

1. Rofe ibn Laýs ***2. Ýakup ibn Laýs***

a) Bu şahsyň ýolbaşçylygyndaky gozgalaň Tahyrylara garşy gönükdirilen;
b) Abbasidlere garşy gozgalaňa ýolbaşçylyk etdi;
ç) Bu şahsyň hereketleri netijesinde, Ummawylar agdarylyp, olaryň ýerine Abbasidler häkimýet başyna gelýär;
d) Buharadaky gozgalaňa ýolbaşçylyk edýär we Abu Muslime garşy söweşýär;
e) 873-nji ýylda ol Horasanyň paýtagty Nişapury basyp alýar;
ä) Bu şahsy tussag etmek üçin Horasanyň häkimi Mamun Samanhudatyň agtyklaryndan kömek soraýar.

	1		**2**	
Jogaby:				
Bal:				

3. Aşakdaky döwletleri berlen maglumatlar bilen dogry deňeşdiriň.

1. Gaznawylar döwleti ***2. Samanylar döwleti***

a) Narşahynyň pikiriçe, döwlet dolandyryşy esasan on diwan arkaly amala aşyrylypdyr;
b) Welaýat hökümdaryna häkim, şäher hökümdaryna bolsa başlyk diýilýärdi;
ç) Döwletde tagta dalaşgärleri kesgitlemek we hödürlemek üçin geňeş bardy;
d) Döwletiň gudratly goşundan başga-da, deňiz güýçleri (floty) hem bardy;
e) VII asyryň birinji ýarymynda döwletiň Hytaý bilen ykdysady gatnaşyklary güýçlendi;
ä) Döwlet ösen döwründe Mawerannahry, Horasany, Demirgazyk we Gündogar Eýrany öz içine alýardy.

	1		**2**	
Jogaby:				
Bal:				

4. Orta asyrlarda bolan söweşleri dogry deňeşdiriň.

1. Hojant şäheriniň golaýyndaky söweş ***2. Talas jülgesindäki söweş***

a) Söweşiň netijesinde samanylar döwleti taryh sahnasyndan ýitip gidýär;
b) Bu söweşde hytaýlylar ýeňilýär;
ç) Bu söweşde Sobuktegin dönüklik edip, Buharany basyp alýar;
d) Söweşiň netijesinde Hytaý goşuny ýurduň çäginden kowup çykarylýar;
e) Garahanlylar bilen gagahytaýlaryň arasynda bolup geçýär;
ä) Garahanlylaryň lideri Mahmyda agyr zarba berilýär.

	1		**2**	
Jogaby:				
Bal:				

5. Tarykatlara degişli maglumatlary dogry deňeşdiriň.

1. Ýasawy tarykaty ***2. Kubrawiýa tarykaty***

a) terkidünýäçiligi inkär edýär;
b) kemalata ýalňyzlyk we terkidünýäçilik arkaly kämillige ýetmek pikiri öňe sürülýär;
ç) bu tarykat Mawerannahrda, Horasanda we Horezmde giňden ýaýraýar;
d) islendik kyn döwürde Watany goramaga we onuň garaşsyzlygy üçin göreşmäge çagyrýar;
e) adamzat hormat derejesine çenli beýgeldilýär;
ä) onuň ösüşine Alyşir Nowaýy, Abdyrahman Jamy we Hoja Ahrar ýaly alymlar uly goşant goşdular.

	1		**2**	
Jogaby:				
Bal:				

5-nji sorag

1. Dogry deňeşdirilen jogaby anyklaň.

Ýyl	**Şahs**	**Waka**
1381-nji ýyl	Emir Temur	____A___.
___B___.	Emir Hüseýn	Iki günlük gabawdan soň, Emir Temura boýun egmäge mejbur boldy.
1365-nji ýyl	___Ç___.	Daşkent bilen Çinazyň arasyndaky Çyrçyk derýasynyň boýundaky söweşde ýeňiş gazandy

1. 1370-nji ýyl.
2. Ylýashoja.
3. Tugluk Temur.
4. Horezme bäşinji gezek ýöriş edip, ony doly boýun egdirdi.
5. Hyrat, Seistan we Mazanderan şäherlerini basyp alyp, Horasanda öz hökümdarlygyny ornaşdyrdy.
6. 1363-nji ýyl.

Jogaby:	A	B	Ç
Bal:			

2. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby ýazyň.

Ýyl	**Şahs**	**Waka**
1385-nji ýyl	Emir Temur	____A____.
___B___.	Klawiho	öz watanyna gaýdyp geldi
1553-nji ýyl	___Ç___.	Ýewropaly alymlaryň Emir Temur baradaky ilkinji ylmy işi “Skifiýaly Teýmirleňiň şöhraty” atly eseri neşir edildi.

1. 1404-nji ýyl.
2. Fransiýa we Angliýa ýörite ilçiler arkaly Karl VI we Genrih IV-e hat iberýär.
3. Perondino.
4. 1406-njy ýyl.
5. Pero Meksika.
6. Müsür soltany Barkuk bilen resmi gatnaşyklar başlandy.

Jogaby:	A	B	C
Bal:			

3. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby ýazyň.

Ýyl	**Şahs**	**Waka**
1405-nji ýyl	Halyl Soltan Mürze	______A______.
____B____.	Emir Hudaýdat	Uratepa we Şahruhiýa şäherlerini aňsatlyk bilen basyp alyp, Samarkanda tarap ýöriş etdi.
1411-1412-nji ýyllar	____Ç____.	Mawerannahry we Türküstany doly dolandyrmak onuň eline geçýär

1. 1409-njy ýyl.
2. Pir Aly toz başlyk dildüwşükçileriň eline düşýär we wepat bolýar.
3. Şahruh Mürze.
4. Samarkandy doly basyp aldy we özüni Mawerannahryň ýokary hökümdary diýip yglan etdi.
5. 1410-njy ýyl.
6. Mürze Ulugbek.

Jogaby:	A	B	Ç
Bal:			

4. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby ýazyň.

Ýyl	**Şahs**	**Waka**
1410-njy ýyl	____A____.	öz ýaranlary bilen Ulugbege garşy söweşip, ony ýeňýär.
1425-nji ýyl	Mürze Ulugbek	______B______.
____Ç____.	Şahruh	Horezmi Altyn Ordadan gaýtaryp alýar.

1. Halyl Soltan Mürze.
2. Yssykkölüň golaýyndaky söweşde mongollary ýeňýär.
3. 1409-njy ýyl.
4. 1413-nji ýyl.
5. Şaýh Nuriddin.
6. Damask obasynda bolan söweşde ýeňildi.

Jogaby:	A	B	Ç
Bal:			

5. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby ýazyň.

Ýyl	**Şahs**	**Waka**
1408-nji ýyl	Miranşah	____A____.
____B____.	Ulugbek	Ferganany we Kaşgary basyp alýar.
1447-nji ýyl	_____Ç_____.	Horasanyň tagtyna çykýar.

1. 1414-nji ýyl.
2. Weziri Pir Aly Toz başlyklaýyn dildüwşükçiler tarapyndan öldürilýär.
3. 1418-nji ýyl.
4. Gara Ýusup bilen bolan söweşde ýeňilmegi netijesinde, Azerbaýjanyň we Yragyň welaýatlary Temurileriň gol astyndan gidýär.
5. Alouddawla.
6. Soltan Hüseýn Baýkara

Jogaby:	A	B	Ç
Bal:			

6-njy sorag

1. Aşakdakylardan Abulhaýrhan bilen baglanyşykly 2 dogry jogaby tapyň.

a) Gypjak sährasynyň gündogar böleginde “Özbek ulusy” atly döwleti esaslandyrdy;
b) Mawerannahryň we Horasanyň temurilerine hem-de Mongoliýanyň hökümdarlaryna içki duşmanlara garşy göreşmekde harby kömek bermäge başlady;
ç) Döwletiň paýtagtyny Sygnak şäherine göçürmegi onuň temurilere garşy göreşe girendigini aňladýardy;
d) Mawerannahryň täsirli döwlet işgärleri şeýhulyslam Abulmakerimiň ýolbaşçylygynda ony Samarkand tagtyny eýelemäge höweslendirdiler;

Jogaby:		
Bal:		

2. Babyr Mürze bilen onuň inisi Jahangir Mürzäniň arasyndaky harby-syýasy dartgynlylygy bes eden şertnama bilen baglanyşykly 2 dogry jogaby anyklaň.

a) Jahangir Mürze Andijany eýeländen soň, Samarkanda bolan talabyndan ýüz öwürdi;
b) Syrderýanyň demirgazyk tarapy Ahsi şäheri bilen Jahangiriň gol astynda galdy;
ç) Babyr Mürze Andijana höküm etmeýän, diňe Samarkant bilen çäklenýän boldy;
d) Syrderýanyň günorta bölegi, Andijan şäheri bilen birlikde, Babyryň eýeçiliginde galdy.

Jogaby:		
Bal:		

3. Soltan Hüseýin Baýkara bilen Bediuzzamanyň arasyndaky urşa nähili faktorlar sebäp boldy?

a) Mazanderanyň we Seistanyň Müzeffer Hüseýin Mürzä berilmegi;
b) Soltan Hüseýin Baýkaranyň Müzeffer Hüseýin Mürzä nähak ýan basmagy;
ç) Badiuzzamanyň ogly Mömin Mürzäniň öldürilmegi;
d) Zafarnamada Badiuzzamanyň adynyň inisiniň adyndan soň agzalmagy.

Jogaby:		
Bal:		

4. Gypjak sährasyndaky özbek taýpalary näme üçin Muhammet Şeýbany hanyň häkimiýete gelmegini goldadylar?
a) Abulhaýr hanyň ölüminden soň başlanan gyrgynçylyklaryň gaýtalanmagyny islemeýärdiler;
b) Temuriler tarapyndan basylyp alnan welaýatlary yzyna gaýtarmaga ýeke-täk güýç Şeýbany han diýip bilipdirler;
ç) Horasan arkaly geçýän söwda ýollaryna doly gözegçilik etmegi maksat edinýärdiler;
d) Özbek taýpalary uzak wagtlap doly oturymly durmuşda ýaşamaga umyt baglapdyrlar.

Jogaby:		
Bal:		

5. Şeýbany Ubaýdullahanyň taryhymyza goşan goşandy nähili?
a) Paýtagt hökmünde Samarkandyň abraýyny hemme taraplaýyn ýokarlandyrdy;
b) Ysmaýyl Sefewi goşunynyň hüjümlerini yzyna serpikdirdi we Mawerannahry olaryň harby-syýasy basyşyndan halas etdi;
ç) Babury hökümdar Şahjahan bilen diplomatik gatnaşyklary ösdürdi;
d) Ýurduň içindäki syýasy dagynyklyk ýok edildi.

Jogaby:		
Bal:		

7-nji sorag

1. Wenn diagrammasyny ulanyp, aşakdaky **maňňyt** hökümdarlary bilen baglanyşykly taryhy wakalary deňeşdiriň.

I. Muhammet Rahimbiý **II. Şamyrat**

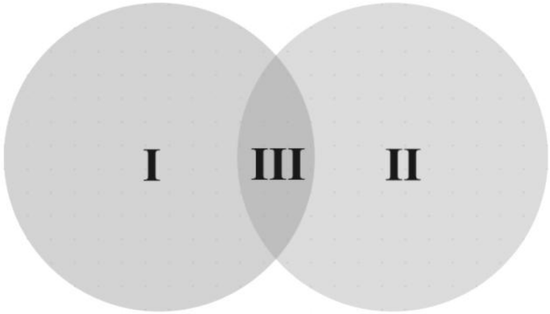

a) Samarkandy dikeltmek üçin çäreleri gördi;
b) köpçülige bil baglady we adalat ýörelgelerine berk eýerdi;
ç) ähli maňňyt beglerine uly ýer-mülkleri berdi;
d) Buharanyň ähli ilatyny ýurdy Hywa hanlygyndan goramaga çagyrdy;
e) merkezi häkimýete boýun egmejek bolan taýpalary ýaşaýan ýerlerinden göçürmek tejribesini ulandy.

	I	II	III
Jogaby:			
Bal:			

2. Wenn diagrammasyny ulanyp, aşakdaky berlen döwletleri deňeşdiriň.

I. Buhara emirligi   II. Kokant hanlygy

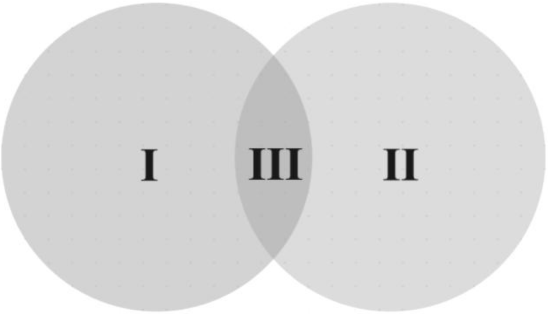

a) Amyderýanyň öz hanasyny üýtgetmegi netijesinde ýurt ykdysady krizise duçar boldy;

b) XIX asyryň birinji ýarymynda Uradepe üçin birnäçe söweş alyp baryldy;

ç) 1832-nji ýylda Pekinde Hytaý bilen şertnama baglaşyldy;

d) XIX asyryň birinji ýarymynda döwletiň territoriýasy 200 müň^{2}-y düzüp, ilaty 2 million adamdan ybaratdy;

e) A. Bekowiç-Çerkasskiniň ýolbaşçylygyndaky ekspedisiýa pajygaly ýagdaýda tamamlandy.

	I	**II**	**III**
Jogaby:			
Bal:			

3. Wenn diagrammasyny ulanyp, aşakdaky berlen hökümdarlary deňeşdiriň.

I. Emir Haýdar   II. Muhammet Rahymhan I

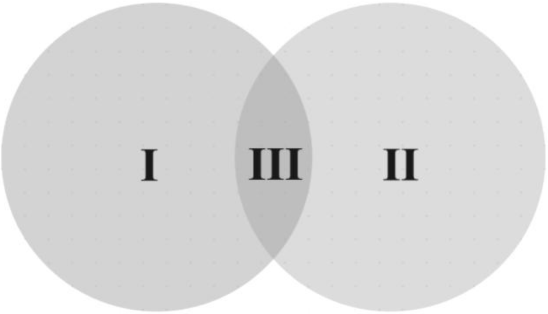

a) döwlet dolandyryş ulgamyny özgertmek we Ýokary Geňeşi we Kiçi Geňeşleri girizmek;

b) Arap han we Muhammet Emin ynak medreselerini täzeden gurduryar;

ç) 1804-nji ýylda Merwde onuň inisi Dinnosirbekiň ýolbaşçylygynda gozgalaň göterilýär;

d) Şährisebzi we Kitaby boýun egdirmek üçin 30 ýyllap göreş alyp barýar;

e) 1822-nji ýylda Merw üçin göreş alyp barýar.

	I	**II**	**III**
Jogaby:			
Bal:			

4. Wenn diagrammasyny ulanyp, aşakdaky berlen hökümdarlary deňeşdiriň.

I. Arap Muhammet han **II. Ilbars han** (*şeýbany*)

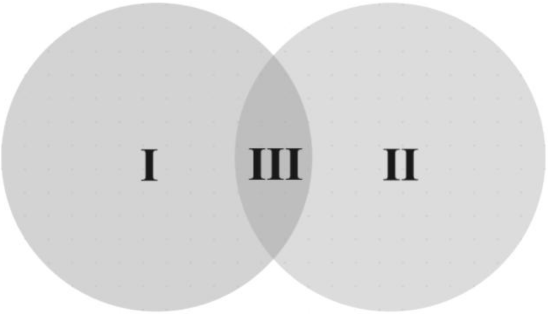

a) Wezir şäherini Eýran goşunlaryndan halas edeni üçin öz ogullarynyň adyna “gazy” tahallusyny goşup aýtmagy buýurýar;
b) öz döwletiniň paýtagtyny özgerdýär;
ç) resmi taýdan goňratlar dinastiýasynyň hökümdarlygyny yglan edýär;
d) onuň hökümdarlyk eden döwründe döwlet Hywa hanlygy diýlip atlandyrylyp başlaýar;
e) gümrük ulgamyny özgerdýär we ýurtda içgiligi gadagan edýär.

	I	II	III
Jogaby:			
Bal:			

5. Wenn diagrammasyny ulanyp, aşakdaky berlen **şeýbany** hökümdarlar bilen bagly taryhy wakalary deňeşdiriň.

I. Ubaýdulla han **II. Abdulla han II**

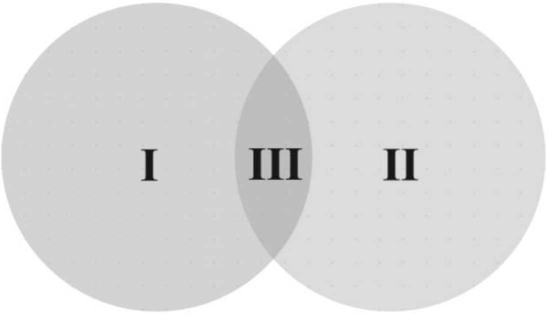

a) Balhy Eýran sefewilerinden halas edip, ol ýere inisi Weli Muhammedi häkim edip belleýär;
b) sefewilere garşy göreşde ruhy ylham berijisi bolan Abdylla Sabrany tarapyndan goldanýar;
ç) Horezme hüjüm edip, Hywa hanlygyny boýun egdirýär;
d) ýurduň welaýatlaryny ogullaryna we ýakyn garyndaşlaryna emläk hökmünde paýlamagy netijesinde syýasy dagynlyk giňden ýaýrapdyr;
e) Sefewilere garşy göreş alyp barmagynyň netijesinde Horasanyň demirgazyk bölegini eýeleýär.

	I	II	III
Jogaby:			
Bal:			

8-nji sorag

1. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

№	Waka	Netije
1	Çingiz hanyň Ürgenç şäherini basyp almagy we Amyderýa bendiniň weýran edilmegi netijesinde Amyderýa öz ugruny üýtgetdi.	Aralboýy garagalpaklaryň bir bölegi Wolga we Ural derýalarynyň boýlaryna Syrderýa oazislerine göçmäge mejbur boldy.
2	XVI asyryň ikinji ýarymynda Nogaý hanlygy dargady.	Garagalpaklar Syrderýanyň aşaky akymyna göçüp, Kiçi Ýüz gazak hanlygynyň düzümine girdiler
3	Hywanyň hany Said Muhammet han garagalpak halkynyň güýçli basymy astynda olara öz-özüni dolandyrmak hukugyny berdi.	Hywa hanlygynyň düzüminde bolsa, garagalpaklaryň döwletliligi netijeli dikeldildi we ähli häkimýet hanlygyň elinde jemlendi.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

2. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

№	Waka	Netije
1	Garagalpaklar Kiçi Ýüzüň hany Abulhaýr hana garşy alyp barlan uruşda ýeňdiler.	Syrderýanyň boýundaky garagalpaklar çar tarapa ýaýrapdyrlar.
2	Hywa hany Allaguly han Aýdosbiýiň ýolbaşçylygyndaky gozgalaňy basyp ýatyrmak üçin goşun iberdi.	Goşun ýeňilişe sezawar bolup, paýtagty Jankent bolan garagalpaklar döwleti döredildi.
3	1731-nji ýylda Russiýa öz ilçisi M. Tewkelewi Abulhaýr hanyň ýanyna iberdi.	Kiçi Ýüzüň düzümindäki garagalpaklar Russiýanyň raýatlygyna kabul edildi.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

3. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

№	Waka	Netije
1	Hywanyň hany Allaguly han Buhara emirligine garşy hüjüm etdi.	Emir Haýdar 40 günläp gabawda saklan Kokant şäherini terk etmäge mejbur boldy.
2	1740-njy ýylda jungarlar Fergana jülgesine hüjüm etdiler.	Jungarlara garşy göreşde gypjaklar müňlere kömek edip, hüjüm juda kynçylyk bilen gaýtaryldy.
3	XVIII asyryň ikinji ýarymynda Kokant hanlygyna Hytaý hüjüm etdi.	Kokant ýeňlip, Erdanabiýiň häkimýeti agdaryldy.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

4. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

№	Waka	Netije
1	1832-nji ýylda Pekinde Kokant-Hytaý şertnamasyna gol çekildi.	Hytaýyň hökümdary Kaşgardaky söwdagärlerden salgyt ýygnamak hukugyny gazandy.
2	1842-nji ýylda Kokant hanlygynda uly gozgalaň başlandy.	Buhara emiriniň Kokantdaky orunbasarlarynyň we begleriniň ygtyýarlygy ýok edildi.
3	Narbotabiý Namangan welaýatynyň häkimi Irisgulybiýe garşy goşun çekdi.	Irisgulybiy ýeňiş gazanyp, Hojantda we Uradepede häkimiýeti eýeledi.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

5. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

№	Waka	Netije
1	Erdanabiý Hytaý bilen kemsidiji şertnama baglaşmaga mejbur boldy.	Kokant hanlygy Hytaýa garaşlydygyny boýun aldy.
2	Oşuň ilaty salgytlaryň aşa köp bolmagy sebäpli1845-nji ýylda gozgalaň göterdi.	Musulmankul gozgalaňy basyp ýatyrdy we giýewisi Şeraly hany şol ýere häkim edip belledi.
3	Madaly han 1825-nji ýylda Kaşgar halkynyň Hytaýa garşy garaşsyzlyk ugrundaky göreşini goldady.	Hytaý hökümeti Kokandyň Gündogar Türküstandaky söwda işlerini gadagan etdi.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

9-njy sorag

1. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

	Waka	Netije
1	Emir Nasrulla iňlis ilçileri C. Stoddart we A. Konnollini öldürdi.	Angliýa hökümeti Buhara garşy Owganystan bilen parahatçylyk şertnamasyny baglaşdy we olary ýaraglandyrdy.
2	Zirebulak söweşinden soň, Emir Muzaffar ýeňlendigini boýun aldy we fon Kaufmanyň täze serhetler baradaky teklibini kabul etdi.	Rus imperiýasynyň basybalyjylykly ýörişleriniň üçünji tapgyry tamamlandy.
3	1877-nji ýylda Daşkentde “Şäher düzgüni” girizildi.	Şäher dolandyryşy Dumanyň ygtyýaryna geçdi.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

2. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

	Waka	Netije
1	ABŞ-da 1861 – 1865-ýyllarda raýat urşy bolup geçdi.	Russiýanyň dokma senagaty üçin pagta çig malynyň ýetmezçiligi ýüze çykdy.
2	1869–1870-nji ýyllarda Russiýa imperiýasy bilen Angliýanyň arasynda Merkezi Aziýadaky serhetleri kesgitlemek üçin gepleşikler geçirildi.	Serhetleriň Amyderýa boýlap Panj etrabynyň üsti bilen çekiljekdigi barada ylalaşyldy.
3	Aleksandr III tarapyndan täze "Türküstan ülkesiniň dolandyrylyşy baradaky düzgünnamany" tassyklady.	Samarkant welaýaty Zerewşan okrugyna öwrüldi.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

3. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

	Waka	**Netije**
1	1853-nji ýylda rus goşunlary Akmetjit galasyna ikinji gezek hüjüm etdiler.	12 günlük garşylykdan soň gala basyp alyndy we oňa Perowskiý forty diýlip at berildi.
2	1868-nji ýylda Emir Muzaffar Buhara emirligini Russiýa imperiýasynyň protektoratlygyna öwürýän şertnama gol çekdi.	Rus söwdagärlerine söwda agentliklerini döretmäge rugsat berildi we harytlara salynýan umumy salgyt 5 göterim möçberinde kesgitlenildi.
3	XIX asyryň 80-nji ýyllarynda Türküstan general-gubernatorynyň geňeşi düzüldi.	Türküstan harby okrugynyň ştabynyň başlygy hem bu Geňeşiň hemişelik agzasy boldy.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

4. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

	Waka	**Netije**
1	Çernýaýew Şimkent şäherini basyp aldy.	1864-nji ýylda basylyp alnan galalar Täze Kokant liniýasy boýunça birleşdirildi.
2	1873-nji ýylyň fewral aýynda dört harby okrugdan 12 müňden gowrak esger Hywany basyp almak üçin ýola düşdi.	Krasnowodskdan we Mangyşlakdan ýola düşen goşun, howanyň yssylygy we suwuň ýetmezçiligi sebäpli ýarym ýolda yza gaýtmaga mejbur boldy.
3	1886-njy ýylda Türküstan sebiti üçin täze Düzgünnama kabul edildi.	Ýer eýeçiliginiň däbe öwrülen gatnaşyklary üýtgese-de, ýurtda uly ýer eýeçilikleri saklanyp galdy.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

5. Aşakdaky maglumatlary seljeriň we wakanyň we onuň netijesiniň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny anyklaň.

	Waka	**Netije**
1	1873-nji ýylda Hywanyň hany Muhammet Rahym han II Gandimiýan obasynda fon Kaufman bilen wassal şertnamasyna gol çekdi.	Hywa hanlygynyň 20 ýylyň dowamynda 2 million rubl möçberinde kompensasiýa tölejekdigi barada karar kabul edildi.
2	N. Werýowkin Türküstanyň goragçylary boýun egmeseler, şäheri oka tutup, Ahmet Ýassawynyň kümmetini weýran etmegi ultimatum hökmünde goýdy.	Alyguly goşunyny Türküstandan çykaryp, Çimkent şäherini goramak üçin yza çekildi.
3	1886-ýylky Düzgünnama boýunça Türküstanda sud ulgamy özgerdildi.	ýurtda sud derňewçileriniň, sebitleýin prokurorlaryň we olaryň kömekçileriniň wezipeleri ýatyryldy.

	Dogry			Nädogry		
Jogaby:						
Bal:						

10-njy sorag

1. Aşakdaky maglumatlaryň hronologik tertibini kesgitläň.
a) Russiýadan ilatyň Fergana welaýatyna köpçülikleýin göçürilip getirilmegi ýer ýetmezçiligi we ilaty gür bolan jülgedäki ýagdaýy has-da agyrlaşdyrdy;
b) Andijanda Darweş hanyň ýolbaşçylygyndaky gozgalaňçylar göreş usullaryny üýtgedip, baýlaryň we wolost baştutanlarynyň ýaşaýan ýerlerine hüjüm etdiler;
ç) Ilatyň ähli salgytlary töländigine garamazdan, Hojant welaýatynyň ýolbaşçysy Hojant we Uradepe etraplarynyň ýaşaýjylaryndan goşmaça ýer salgydynyň alynjakdygyny yglan etdi.

Jogaby:			
Bal:			

2. Aşakdaky maglumatlaryň hronologik tertibini kesgitläň.
a) kolonizator häkimiýetlere garşylyk görkezen adaty raýatlary gönüden-göni harby kazyýete bermäge başladylar;
b) kolonizatorlaryň syýasy we ykdysady zulmuna garşy Müňdepede Ýetim hanyň ýolbaşçylygyndaky gozgalaň başlandy;
ç) gozgalaňyň öňüni alyp bilmedikleri üçin Fergana welaýatynyň harby gubernatory we birnäçe resmi emeldarlary N. Korolkow tarapyndan wezipelerinden boşadyldy.

Jogaby:			
Bal:			

3. Aşakdaky maglumatlaryň hronologik tertibini kesgitläň.
a) Müňdepede kolonizatorlaryň syýasy we ykdysady zulmuna garşy Ýetim hanyň ýolbaşçylygyndaky gozgalaň başlandy;
b) Harby ministr N. Kuropatkin Türküstanyň täze bellenen general-gubernatory S.M. Duhowskoýa ölüm jezasyny ýokarlandyrmazlyk barada telegramma iberdi;
ç) Türküstan sebitinde "Harby ýagdaý yglan edilen sebitler baradaky düzgünler" girizildi.

Jogaby:			
Bal:			

4. Aşakdaky maglumatlaryň hronologik tertibini kesgitläň.
a) Täjigistandaky telegraf simleriniň gyrkylyp taşlanmagy bilen Andijanda gozgalaň başlandy;
b) Margilan şäheriniň ýaşaýjylary salgyt ýygnamakdaky tertipsizlige garşylyk bildirip, salgytlaryň azaldylmagyny talap etmek üçin welaýat dolandyryş binasynyň öňünde ýygnandylar;
ç) Sankt-Peterburg Türküstan general-gubernatorynyň haýyşyny kanagatlandyrdy we ýurtda “adatdan daşary ýagdaýyň” girizilmegine rugsat berdi.

Jogaby:			
Bal:			

5. Aşakdaky maglumatlaryň hronologik tertibini kesgitläň.
a) Ernazarbiýiň ýolbaşçylygyndaky garagalpaklar indi Hywa hanlygyna boýun bolmajakdyklaryny yglan etdiler;
b) daýhanlaryň ýagdaýynyň agyrlaşmagy netijesinde Nukus wolostunda we Goňrat bekliginde närazylyk hereketleri amala aşyryldy;
ç) Türküstan general gubernatorlygynyň Syrderýa welaýatynyň düzümine girýän Amyderýa bölümi döredildi.

Jogaby:			
Bal:			

11-nji sorag

1. Merkezi Aziýadaky progressiw hereket territorial häsiýetine görä 3 bölege bölünen bolup, Buhara jeditçiligine degişli maglumatlary anyklaň.
a) jeditçilik iki akymdan: sag we çep akymdan ybaratdy;
b) bu progressiw hereket Türküstan sebiti üçin kyn jemgyýetçilik-syýasy gurşawda ýüze çykdy;
ç) salgytlar azaltmak talaby bilen hem çykdylar;
d) Şamsiddin domlanyň ýolbaşçylygynda syýasy we dolandyryş ulgamyny üýtgetmek taslamasy işlenip düzüldi.

Jogaby:		
Bal:		

2. Ismail Gaspiraliniň 1893-nji ýylda birnäçe şähere sapary Merkezi Aziýadaky progressiw herekete nähili täsir etdi?
a) magaryf ideýalarynyň mundan beýläk-de ösmegine itergi berdi;
b) magaryf 1895-nji ýyldan başlap syýasy herekete öwrüldi;
ç) Türküstan jemgyýetçilik kitaphanasy açyldy we sowatlylyk täze derejä çykaryldy;
d) Buhara emirliginde birinji täze usul mekdebi işläp başlady.

Jogaby:		
Bal:		

3. Jeditler ýurduň ykdysady garaşsyzlygyny nähili üpjün etmek isleýärdiler?
a) bar bolan salgytlary azaltmak arkaly ilatyň ykdysady ýagdaýyny gowulandyrmak;
b) çäklendirilen monarhiýa girizmek arkaly döwlet gaznasyna halk gözegçiligini ornaşdyrmak;
ç) ähli pudaklary ösdürmäge ukyply ýerli kadrlary taýýarlamak;
d) ýeri, ýerasty we ýerüsti baýlyklary, şeýle hem suwy Türküstan halklarynyň umumy baýlygy diýip yglan etmek.

Jogaby:		
Bal:		

4. Jeditler tarapyndan döredilen täze usul mekdepleri barada dogry jogaplary anyklaň.
a) bilim beriş prosesinde Ýewropa standartlary ölçeg hökmünde kabul edildi;
b) ilkibaşda Kazanda we Orenburgda neşir edilen okuw kitaplary we okuw gollanmalary ulanyldy;
ç) okuw güni iki bölekden ybarat bolup, birinji bölegi rus mugallymy, ikinji bölegi bolsa ýerli mugallym tarapyndan geçirildi.
d) bu mekdepler ulgamyny döretmek taslamasy G. Rozenbah tarapyndan işlenip düzüldi.

Jogaby:	a	b
Bal:		

5. Türküstan ülkesinde azatlyk we milletiň geljegi üçin göreşen bilimli syýasy şahsyýet Munawwarkary bilen baglanyşykly dogry jogaplary anyklaň.
a) 1909-njy ýylda ol yslam taryhy boýunça eser döretdi;
b) mekdepler üçin “Adibi awwal”, “Adibi soniy” we “Ýer ýüzi” ýaly okuw kitaplaryny neşir etdi;
ç) 1916-njy ýylda ol Kokantda öz teatryny döretdi;
d) Onuň redaktorlygynda "Hurşid" gazeti neşir edilýärdi.

Jogaby:		
Bal:		

12-nji sorag

1. Hywa hany Asfandiýar hanyň ýerleri täzeden ölçemegi buýurmagyna ýerli ilat nähili garaýyş bildirdi?
I. Ilat bu karara garşy çykyp, salgyt ýüküniň artmagyndan nägile boldy.
II. Ýerli ilat bu karary goldap, salgytlardan boşadylanyny makullady.
III. Ilat bu karary goldap, täze ýerleriň berilmeginden peýda görmäge gyzyklandy.

Jogaby:	I
Bal:	

2. Fewral wakalary Hywa hanlygyna nähili täsir etdi?
I. Fewral wakalary Hywa hanlygyna täsir etmän, hanlygyň syýasy ulgamy üýtgewsiz galdy.
II. Asfandiýar han öz daýanjyndan mahrum bolup, ýaş hywalylar bilen ylalaşmaga mejbur boldy.
III. Han häkimiýetini has-da güýçlendirip, hanlykda özgertmeleriň togtadylmagyna sebäp boldy.

Jogaby:	II
Bal:	

3. XX asyryň başynda gündogary öwreniji we arheolog W. Wýatkiniň arheologik gözlegleri Watanymyzyň taryhy üçin nähili ähmiýete eýe boldy?

I. Daşkent şäheriniň ýaşynyň 2000 ýyldan hem köpdügini subut etdi.
II. Özbegistanda ilkinji şäherleriň bürünç döwründen başlap gurlandygyny Jarkotan ýaşaýyş ýerini öwrenmek arkaly esaslandyrdy.
III. Ulugbek obsewatoriýasynyň binasynyň galyndylaryny hem-de oňa degişli gural-enjamlaryň bir bölegini tapmak başartdy.

Jogaby:	III
Bal:	

4. Mahmythoja Behbudi jeditçilik hereketinde nähili aýratyn orna eýe boldy?

I. “Şuhrat” gazetiniň redaktory hökmünde Daşkentde täze usul mekdebini döretdi.
II. “Orta Aziýa jeditleriniň atasy” hökmünde teatr arkaly aň-bilim pikirlerini giňden wagyz etdi.
III. “Hurşit” gazetini esaslandyryp, milli metbugatyň ösüşini ýene bir basgançaga çykardy.

Jogaby:	II
Bal:	

5. Patyşa Russiýasynyň Orta Aziýany basyp almagy sebitiň binagärligine nähili täsir etdi?

I. Binagärlik diňe oba ýaşaýyş jaýlary bilen çäklendi, şäher gurluşygy ösmedi.
II. Täze gurluşykda diňe agaç ulanylyp, kerpiç ulanmak bes edildi.
III. Ýewropa (rus) binagärliginiň elementleri girip, adaty binagärçilik bilen utgaşdy.

Jogaby:	III
Bal:	

13-nji sorag

1. 1917-nji ýylda Daşkentde "Fukaha jemgyýeti" näme maksat bilen döredildi?
a) medreseleriň çykdajylaryny emläk mülkünden tölemek;
b) kolonial döwürde şerigat meselelerini çözmek;
ç) hanefi mezhebini indiki nesle ýetirmek;
d) metjit ymamlaryny taýýarlamak üçin ýörite merkez döretmek.

Jogaby:		
Bal:		

2. Jedidler fewral wakalaryndan soň has giň syýasy talaplary öňe sürdüler. Aşakdakylardan öňe sürülen syýasy talaplary tapyň.
a) ýerli ilatyň hukuklaryny giňeltmek;
b) Sowetleriň Musulman Bileleşiginden çykarylmagy;
ç) syýasy tussaglaryň jeza möhletini azaltmak;
d) ýurduň dolandyryşynda özgertmeleri geçirmek.

Jogaby:		
Bal:		

3. Kolonial döwürde Daşkentde meteorologiýa stansiýasyny döretmekden nähili maksat gözlenýär?
a) alymlaryň jemgyýetini döretmek;
b) demir ýol stansiýalarynyň gurluşy;
ç) Türküstan territoriýasynyň kartasyny düzmek;
d) Ýurduň klimatyny öwrenmek.

Jogaby:		
Bal:		

4. Russiýada fewral aýynda bolan döwlet agdarylyşygy netijesinde döwletiň syýasy durmuşynda nähili üýtgeşmeler boldy?
a) Häkimiýeti dolandyrmak wagtlaýyn hökümetiň eline geçdi;
b) Romanowlar dinastiýasynyň hökümdarlygy soňlandy;
ç) “Birlik we ösüş” partiýasy uly ygtyýarlyklara eýe boldy;
d) Russiýa Dumasynyň pozisiýasy pugtalandy.

Jogaby:		
Bal:		

5. 1917-nji ýylyň 16-23-nji aprelinde geçirilen Bütin Türküstan musulmanlarynyň birinji sebitleýin gurultaýynda nähili meseleler ara alnyp maslahatlaşyldy?
a) Sowetleriň ýerli dolandyryşdaky ygtyýarlyklaryny giňeltmek meselesine garaldy;
b) ýurtda elinden alnan ýerleri ýerli ilata gaýtaryp bermek barada karar kabul edildi;
ç) Yslam Geňeşi we Ulamalar Geňeşi ýeke-täk Musulman Bileleşigine birleşdirildi;
d) Türküstan musulmanlarynyň Merkezi Geňeşini döretmek barada ylalaşyldy.

Jogaby:		
Bal:		

14-nji sorag

1. 1917-nji ýyldan başlap Daşkent şäherinde işläp başlan “Fukaro jemgyýetiniň” döredilmegine nähili zerurlyk ýüze çykypdy?

I. Täze senagat pudaklaryny ösdürmek hem-de ykdysady özgertmeleri çaltlandyrmak zerurlygy.

II. Milli-dini gymmatlyklary gorap saklamak, şerigat bilen bagly meseleleri yzygiderli we tertipli çözmek zerurlygy.

III. Jemgyýetde diňe ykdysady meseleleriň, hususan-da öý önümçiligini (senetçiligi) ösdürmegiň ileri tutulmagy zerurlygy.

Jogaby:	II
Bal:	

2. Muhammet Rahym han II-niň Hudaýbergen Dewanowy öz goragyna almagy sebitiň sungat ulgamyna nähili täsir etdi?

I. Suratçylyk (fotografiýa) sungatynyň ösmegine şert döredilip, täze döredijilik ugrunyň kemala gelmegine itergi berdi.

II. Hanyň bu hereketi dini garaýyşlaryň agdyklyk etmegine getirip, täze sungat görnüşleriniň ösüşini çäklendirdi.

III. Suratçylyk sungaty ösüp, adaty sungat görnüşlerine, aýratyn-da binagärlige güýçli täsir ýetirdi.

Jogaby:	I
Bal:	

3. Orta Aziýada ýer-suw özgertmeleriniň geçirilmegi oba hojalygynda nähili üýtgeşmelere getirdi?

I. Oba hojalygy doly togtap, oba ilaty köpçülikleýin ýagdaýda senagata geçmäge mejbur boldy.

II. Uly ýer eýeçiliginiň ornunyň has-da berkemegine getirip, ýerleriň esasy bölegi olaryň elinde jemlendi.

III. Ýerleriň täzeden paýlanylmagy netijesinde daýhanlar hojalyk alyp barmaga has işjeň gatnaşyp başladylar.

Jogaby:	III
Bal:	

4. “Goşçy” birleşiginiň daýhanlaryň durmuşyndaky esasy wezipesi nämeden ybaratdy?

I. Daýhanlary diňe özbaşdak hojalyk alyp barmaga höweslendirip, islendik köpçülikleýin işi ret etmek.
II. Daýhanlary ideýa taýdan birleşdirip, olary täze syýasy-ykdysady ulgama uýgunlaşdyrmak.
III. Oba hojalygynda däbe öwrülen tertipleri saklap, özgertmelere garşylygy güýçlendirmek.

Jogaby:	II
Bal:	

5. “Hüjüm” kampaniýasynyň çaltlaşdyrylan görnüşde hem-de ýerli däp-dessurlary we gymmatlyklary hasaba alman alnyp barylmagy nähili netijelere getirdi?

I. Jemgyýetde ýiti gapma-garşylyklar güýçlenip, zenanlara garşy zorluklar hem-de pajygaly wakalar ýüze çykdy.
II. Zenanlaryň hukuk meseleleri hiç hili kynçylyksyz çözülip, jemgyýetde doly sosial durnuklylyk üpjün edildi.
III. “Hüjüm” kampaniýasy diňe aň-bilim beriji çäre hökmünde geçirilip, mejbury usullar ulanylmandy.

Jogaby:	I
Bal:	

15-nji sorag

1. XX asyryň 20-nji ýyllaryň repressiýalary döwründe oýlanyp tapylan "Kasymowçylyk" toparynyň wekillerine nähili aýyplamalar goýulýar?

a) “basmaçylary” goldamak;

b) özbek diwiziýasynyň millileşdirilmegi;

ç) Özbegistanyň SSSR-iň düzüminden bölünip çykmagy we garaşsyzlygy;

d) yslam dinini goramak.

Jogaby:		
Bal:		

2. XX asyrda repressiýa duçar bolan “Milli Birlik” we “Milli Garaşsyzlyk” guramalarynyň agzalary bilen baglanyşykly dogry jogaplary anyklaň.

a) bu topara Özbegistanyň Ýokary kazyýetiniň öňki prokurory Şamsutdin Badriddinow ýolbaşçylyk edýärdi;

b) 1929-njy ýylda tussag edilen bolsalar, olaryň sud prosesi 1931-nji ýylda Moskwada geçirildi;

ç) topar agzalaryndan 15 sany özbek perzendi atyldy, tussag edilenlerden hiç bir diýen ýaly Daşkende gaýdyp gelmedi;

d) olar “antirewulýusion milletçi gurama” agzalary bilen gatnaşykda bolan we yslam dinini goramakda aýyplanýardylar.

Jogaby:		
Bal:		

3. 1938-nji ýylyň 10-njy oktýabrynda M. Mirşarapowyň atylmagyna sebäp bolan aýyplamalary tapyň.

a) “basmaçylary” goldamak;

b) özbek diwiziýasynyň millileşdirilmegi;

ç) Özbegistanyň SSSR-iň düzüminden bölünip çykmagy we garaşsyzlygy;

d) yslam dinini goramak.

Jogaby:		
Bal:		

4. Aşakdakylardan dogry maglumaty tapyň.

a) Şaahmet Şamahmudow we onuň aýaly Bahri Akromowa dürli milletlerden bolan 14 çagany öz terbiýesine aldylar;

b) uruşdan ýaradar bolup gaýdan, kettekorganly Hamid Samadow soňra Özbegistan SSR Ministrler Sowetine ýolbaşçylyk etdi;

ç) Samarkantly Fatima Kasimowa “Hüjüm” hereketi döwründe batyrgaýlyk görkezip, birnäçe aýaly ölümden halas etdi;

d) Daşkentden Moskwa iberilýän azyk eşalonlarynyň toparyna frontda söweşýän üç ogluň kakasy Hasan Yslamow ýolbaşçylyk edýärdi.

Jogaby:		
Bal:		

5. Ikinji jahan urşunda mertlik görkezen özbek perzentleri bilen bagly bolan dogry maglumaty anyklaň.
a) Italiýadaky Garşylyk hereketine gatnaşan Haşym Ismailowa gahryman derejesi bilen “Watanperwer şahadatnamasy” gowşuryldy;
b) Tajibaý Ziýaýew Berlin operasiýasynda batyrgaýlyk görkezdi we Oder derýasyndan ilkinjilerden bolup geçdi;
ç) Harkow welaýatynyň Trudolýubowka obasy ugrundaky söweşde Koçkar Turdyýew duşmana garşy hüjüme ýolbaşçylyk etmekde mertlik görkezdi;
d) snaýper hünärini öwrenen Leningrad frontundaky söweşleriň birinde agyr ýaralanan Zebo Ganiýewa jemi 129 faşisti ýok etdi.

Jogaby:		
Bal:		

16-njy sorag

1. Zülfiýa ene Zäkirowanyň keşbinde döredilen «Çydamlylyk senasy» ýadygärligi nähili umumylaşdyrylan pikiri beýan edýär?
I. Uruş döwrüni jemgyýetçilik-ykdysady üýtgeşmeler arkaly düşündirmäge uly ähmiýet bermek.
II. Uruşda perzentlerini ýitiren eneleriň çydamlylygy arkaly milli hatyrany we Watan düşünjesini beýan etmek.
III. Ýeňşi halkara syýasy güýçleriň arasyndaky deňagramlylygyň netijesi hökmünde düşündirmek.

Jogaby:	II
Bal:	

2. Uruş ýyllarynda gabaw astynda galan Leningrad şäherindäki Ermitaž muzeýinde Alyşir Nowaýynyň 500 ýyllygy mynasybetli ylmy maslahatyň geçirilmegi nämäni aňladýar?
I. Agyr şertlerde-de jemgyýetde ruhy gymmatlyklaryň we ylym-bilimiň ähmiýetiniň saklanyp galýandygyny.
II. Uruş döwründe ähli medeni çäreleriň harby hereketlerden üstün tutulýandygyny.
III. Ylmy maslahatlaryň esasan maddy bähbitler we serişdeleri paýlamak bilen baglanyşyklydygyny.

Jogaby:	I
Bal:	

3. XX asyryň 40-njy ýyllarynda Özbegistan SSR-inde ylym-bilimiň ösüşiniň täze derejä galandygyny haýsy waka tassyklaýar?

I. Özbegistan SSR-niň Ylymlar komitetiniň döredilmegi.
II. Özbegistan SSR-niň Ylymlar akademiýasynyň döredilmegi.
III. Çyrçyk elektro-himiýa kombinatynyň gurulmagy.

Jogaby:	II
Bal:	

4. 1952-nji ýylda geçirilen X plenumda käbir özbek alymlarynyň we ýazyjylarynyň tankyt edilmegi hem-de olaryň repressiýa sezewar edilmegi nämäni görkezýär?

I. Döredijileriň işiniň döwletden garaşsyz bolandygyny.
II. Syýasy ideologiýanyň medeniýete we ylym-bilime ýaramaz täsir ýetirendigini.
III. Edebi eserleriň jemgyýet üçin ähmiýetsiz bolandygyny.

Jogaby:	II
Bal:	

5. XX asyryň 60-njy ýyllarynda Sowet Soýuzynda azyk ýetmezçiligi ýüze çykyp, ilatyň güýçli nägileligine sebäp boldy. Şeýle ýagdaýda döwlet nähili ýol tutdy?

I. Azyk önümleriniň bahalaryny ýokarlandyryp, daşary ýurtlardan däne satyn almak çärelerini gördi.
II. Azyk önümleriniň bahalaryny peseldip, içerki önümçiligi doly üpjün etdi.
III. Ilatyň sarp edişini çäklendirip, azyk önümleriniň eksportyny giňeltdi.

Jogaby:	I
Bal:	

17-nji sorag

1. Türküstan awtonomiýasy döwründe döredilen ilkinji häzirki zaman milli döwlet senasyny ýazan awtoryň tahallusyny tapyň.

Jogaby:								
Bal:								

2. Özbegistanda deňligi, kanunyň hökmürowanlygyny we sosial adalaty üpjün etmek esasy ideýasy bolan ilkinji sosial-demokratik partiýanyň adyny ýazyň.

Jogaby:												
Bal:												

3. Özbegistanyň kanun çykaryjy organy bolan Parlament ilki başda nähili at bilen iş alyp bardy?

Jogaby:												
Bal:												

4. Ýüze çykan jedeli taraplaryň özara kabul etmegi üçin olaryň meýletin razylygy esasynda mediator kömegi bilen çözmek usuly nähili atlandyrylýar?

Jogaby:												
Bal:												

5. Jemgyýetde iki ýa-da ondan köp partiýanyň işlemegine näme diýilýär?

Jogaby:																
Bal:																

18-nji sorag

1. 2017-nji ýyldan bäri ýurdumyzyň kazyýet ulgamynda nähili üýtgeşmeler boldy?
a) Kazyýet kararlaryny gözden geçirmegiň alty basgançakly tertibi ýatyryldy we üç basgançakly ulgam girizildi;
b) gözegçilik instansiýasy: halkara guramalary tarapyndan tankyt edilýän gözegçilik basgançagy girizildi;
ç) Ýokary kazyýetleriň ýanyndaky kazyýetleriň işini üpjün etmek boýunça müdirlik ýatyryldy;
d) "bir kazyýet - bir instansiya" prinsipine esaslanyp, her bir işe diňe degişli instansiya tarapyndan garalýan boldy, bu bolsa gaýtalanýan seljermeleri gysgaltdy.

Jogaby:		
Bal:		

2. 2022-nji ýylda döredilen Konstitusion komissiýa bilen baglanyşykly dogry jogaplary anyklaň.
a) komissiýa 16 agzadan ybarat we kanun çykaryjy palata tarapyndan bellenilýär;
b) konstitusiýa üýtgetmeler girizmek boýunça teklipleri ýygnaýar we seljerýär;
ç) täze redaksiýadaky konstitutsiýanyň taslamasyny umumhalk maslahatyna hödürleýär;
d) komissiýanyň ygtyýarlyk möhleti 2,5 ýyl bolup, ol açyklyk we kollegiallyk ýörelgeleri esasynda işleýär.

Jogaby:		
Bal:		

3. Özbegistan garaşsyzlygyny alandan soň milli howpsuzlygyny we territorial bitewüligini üpjün etmek üçin nähili çäreleri gördi?
a) Içeri işler ministrligi we Döwlet howpsuzlyk komiteti Özbegistana geçirildi;
b) SSSR-iň Özbegistandaky harby bölümleri Ýokary Suda tabyn edildi;
ç) Goranmak ministrligi döredildi;
d) 1992-nji ýyldan başlap, dürli harby okruglarda seržantlary taýýarlamak mekdepleri açyldy.

Jogaby:		
Bal:		

4. Häzirki wagtda DHG haýsy ugurlarda iş alyp barýar?
a) ilatyň hukuklaryny üpjün etmek we jenaýatçylygyň öňüni almak;
b) ýetginjeklik döwründe jenaýat eden ýaşlar bilen işlemek;
ç) içerki we daşarky howplary anyklamak we aradan aýyrmak;
d) korrupsiýanyň we beýleki howply jenaýatlaryň öňüni almak;

Jogaby:		
Bal:		

5. 1992-nji ýylda “Ýer hakynda” kanun kabul edildi, oňa laýyklykda...
a) kiçi ýer uçastoklary ilata mümkinçilikleriň esasynda hususylaşdyrylyp berildi.
b) ýerler döwlet emlägi hökmünde bellenildi;
ç) ýerleri döwlet hasaba almagy üçin 12 adamdan ybarat ýörite komissiýa döredildi;
d) Daýhanlara we fermerlere uzak möhletli kärende şertlerinde ýerden peýdalanmak hukugy berildi.

Jogaby:		
Bal:		

19-njy sorag

1. Ýurdumyzyň taryhy bilen baglanyşykly maglumatlaryň hronologik yzygiderliligini tapyň.
1. Alyşir Nowaýy adyndaky döwlet akademiki uly teatrynyň binasy gaýta rekontruksiýadan çykdy.
2. Hamza adyndaky özbek döwlet akademiki drama teatryna “Milli teatr” derejesi berildi.
3. Daşkentde “Türküstan” sungat köşgi işläp başlady.

Jogaby:			
Bal:			

2. Ýurdumyzyň taryhy bilen baglanyşykly maglumatlaryň hronologik yzygiderliligini tapyň.
1. Haj zyýaratyny ýerine ýetirmek üçin ildeşlerimize Saud Arabystanyna gitmek mümkinçiligi döredildi.
2. Nowruz baýramy ÝUNESKO tarapyndan adamzadyň maddy däl medeni mirasy hökmünde ykrar edildi.
3. Daşkent Yslam uniwersiteti yslam dini ugrunda hünärli işgärleri taýýarlamak üçin açyldy.

Jogaby:			
Bal:			

3. Ýurdumyzyň taryhy bilen baglanyşykly maglumatlaryň hronologik yzygiderliligini tapyň.
1. BMG-niň Baş Assambleýasynyň karary esasynda Merkezi Aziýa resmi taýdan ýadro ýaragyndan azat zolak diýlip yglan edildi.
2. Biziň ýurdumyzyň teklibi we başlangyjy bilen Owganystan meselesi boýunça "6+2" gepleşik topary döredildi.
3. BMG magaryf we dini bagrygiňlik barada rezolýusiýa kabul etdi.

Jogaby:			
Bal:			

4. Ýurdumyzyň taryhy bilen baglanyşykly maglumatlaryň hronologik yzygiderliligini tapyň.
1. Özbegistan ÝUNESKO-nyň agzalygyna kabul edildi.
2. Samarkantda ÝUNESKO-nyň Merkezi Aziýa barlaglary boýunça halkara instituty döredildi.
3. Mürze Ulugbegiň doglan gününiň 600 ýyllygy ÝUNESKO bilen hyzmatdaşlykda giňden bellenildi.

Jogaby:			
Bal:			

5. Ýurdumyzyň taryhy bilen baglanyşykly maglumatlaryň hronologik yzygiderliligini tapyň.
1. Deli şäherindäki Jamia Milli Yslamiýa uniwersitetinde Özbek dili we medeniýeti merkezi açyldy;
2. “KIA” kompaniýasy bilen hyzmatdaşlykda Jyzzak welaýatynda döwrebap awtoulaglaryň işläp çykarylmagy ýola goýuldy.
3. Ürgenç şäherinde “Özbek-türkmen dostluk öýi” açyldy.

Jogaby:			
Bal:			

20-nji sorag

1. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

1. BMG 2. ÝUNESKO	a) J. Neru bu gurama üçin "adamzadyň wyždany" düşünjesini ulandy; b) Özbegistan bu gurama 2001-nji ýylda agza boldy; ç) 10-njy iýuny Halkara swilizasiýalaryň arasyndaky gepleşikleriň güni diýip yglan etmek barada rezolýusiýa kabul edildi; d) Minskde geçirilen sammitde guramanyň tertipnamasy kabul edildi.

Jogaby:	1	2
Bal:		

2. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

1. Türki döwletleriň guramasynyň hyzmatdaşlygy 2. ŞHT	a) ýurdumyzda guramanyň 2015-2030-njy ýyllar üçin “Durnukly ösüş maksatlary” maksatnamasy işjeň durmuşa geçirilýär; b) Özbegistan bu gurama 2019-njy ýylda agza boldy; ç) 2016-njy ýylda Daşkentde geçirilen sammitde Hindistanyň we Pakistanyň bu gurama agza döwlet bolmagy üçin degişli resminamalara gol çekildi; d) Almaata deklarasiýasyna laýyklykda Özbegistan bu guramanyň agzasy boldy.

Jogaby:	1	2
Bal:		

3. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

1. BMG 2. ÝUNESKO	a) 2020-nji ýylda Özbegistan bu gurama başlyklyk etdi; b) bu gurama bilen hyzmatdaşlykda Margilan şäherinde “Atlas baýramy” festiwaly guralýar; ç) guramanyň Sebitleýin antiterror düzümi Daşkent şäherinde işleýär; d) 2018-nji ýylda guramanyň Aral deňziniň sebiti üçin ýörite trest fondy döretdi.

Jogaby:	1	2
Bal:		

4. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

1. GDA 2. Türki döwletleriň guramasynyň hyzmatdaşlygy	a) bu guramada Alyşir Nowaýy adyndaky halkara baýragy döredildi we bu baýrak ilki Çingiz Aýtmatowa berildi; b) 2021-2023-nji ýyllarda Özbegistan ilkinji gezek bu guramanyň Adam hukuklary boýunça geňeşine agza boldy; ç) guramanyň käbir düzümleri Moskwada ýerleşýär; d) Astana sammitinde Hindistan we Pakistan resmi taýdan guramanyň agzasy boldular.

Jogaby:	1	2
Bal:		

5. Dogry laýyklaşdyrylan jogaby anyklaň.

1. ÝUNESKO 2. ŞHG	a) bu guramanyň Daşkentde Jemgyýetçilik diplomatiýasy merkezi döredildi; b) Samarkantda bu guramanyň Merkezi Aziýany öwrenmek boýunça halkara instituty döredildi; ç) Merkezi we Günorta Aziýada arabaglanyşygy güýçlendirmek barada rezolýusiýany kabul etdi; d) guramanyň esasy edarasy ýerine ýetiriji komitet bolup, onuň ştab-kwartirasy Minskde ýerleşýär.

Jogaby:	1	2
Bal:		